

Збереження біорізноманіття околиць села Підгірне Кременчуцького району Полтавської області шляхом розширення екологічної мережі

Автор: Левицька А.С., здобувач вищої освіти Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Науковий керівник: Смоляр Н.О., доцент кафедри прикладної екології та природокористування, кандидат біологічних наук

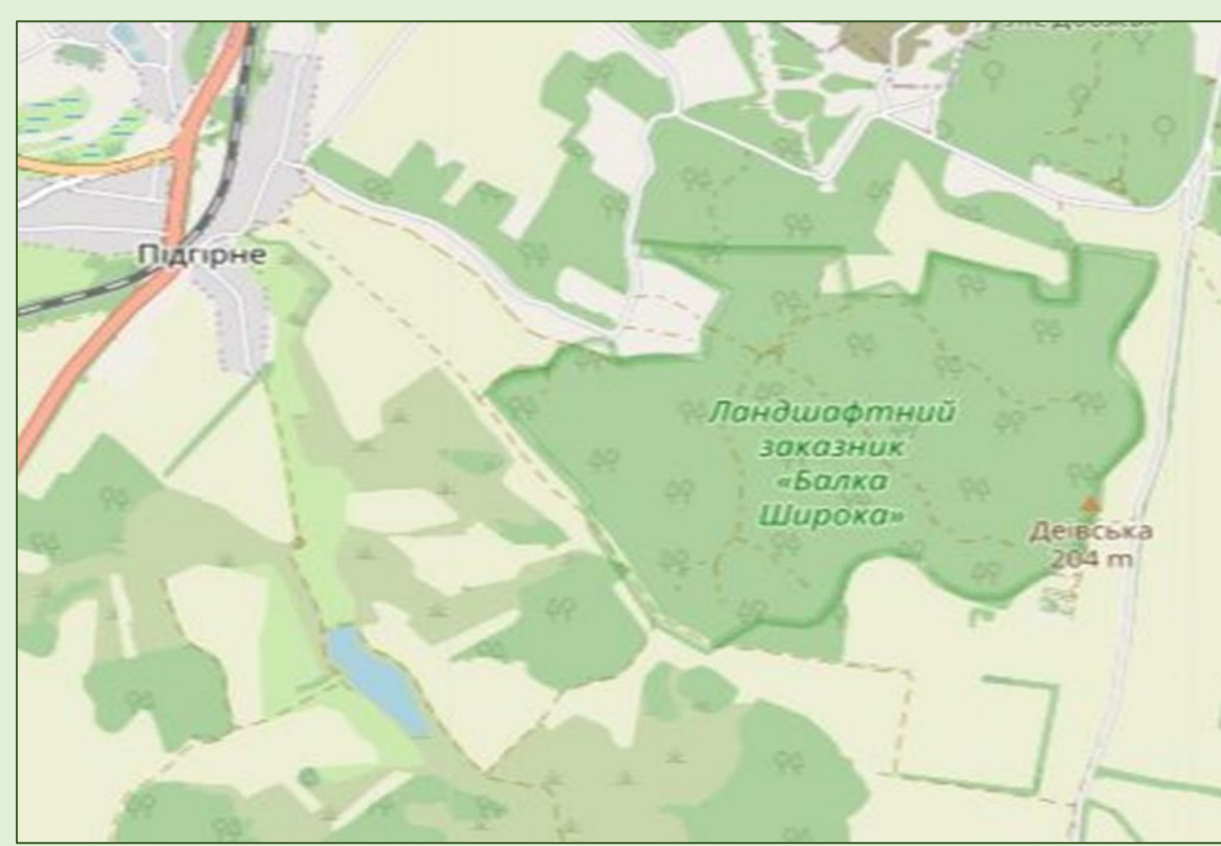

Рис. 1. Супутникова карта південно-західного напрямку Кременчуцького району

Рис. 2. Весняна синюзія проліски сибірської (*Scilla sibirica* Haw.) із участю рясту ущільненого (*Corydalis solida* (L.) Clairv.

Рис. 3. Схил балки західної експозиції

Рис. 4. Сосна кримська (*Pinus pallasiana*)

Рис. 5. Ковили пірчастої (*Stipa pennata* L.)

Актуальність проблеми

Діагностика біорізноманіття ландшафтного заказника місцевого значення «Балка Широка» – визначить його важливість. «Вивчення біорізноманіття відчинить перед нами багато нових можливостей: ми виявимо невідомі досі гени та хімічні речовини, які можна використовувати як в хімічних цілях, так і в цілях підвищення врожайності культур чи очищення заражених земель» - біолог Дайена Уолл. Вивчення флори та фауни зупинить процес вимирання видів та визначить насамперед необхідність розробки систем подолання цих явищ.

Мета та завдання дослідження

Мета: моніторинг стану збереження ландшафтного та біологічного різноманіття на ландшафтному, ценотичному, видовому та популяційному рівнях околиць села Підгірне, аналіз ефективності функціонування природно-заповідної мережі та її розширення.

Завдання:

1. **Вивчити** природні умови околиць села Підгірне Кременчуцького району Полтавської області.
2. **Продовжити** екологічний моніторинг фіторізноманіття природно-заповідної території.
3. **Проаналізувати** екологічну ситуацію околиць села Підгірне.
4. **Визначити** ризики й загрози для біорізноманіття.
5. **З'ясувати** стан дотримання заповідного режиму на території заказника «Балка Широка».

Об'єкт дослідження: природне біорізноманіття околиць села Підгірне Кременчуцького району Полтавської області.

Предмет дослідження: стан збереження біорізноманіття природних комплексів околиць села Підгірне (ландшафтний заказник місцевого значення «Балка Широка»)

Біотопи заказника «Балка Широка»

Виконання першого завдання

Фізико-географічне положення

Південно-Придніпровська височинна область Бахмацько-Кременчуцького округу; район: мішаного, листяного лісу та лісостепу; ділянка: східно-Європейського листяного лісу та лісостепу. Центр: 48° 58' 46" пн.ш.; 33° 25' 21" сх.д. середня абсолютна висота поверхні – 200м Рельєф околиць території дослідження представлений яружно-балковою сіткою. На південь від населеного пункту поширені солові форми рельєфу (так звані «кучугури»). Глибина ярів місцями сягає п'яти метрів. На південний схід населеного пункту в 1 км розміщений ландшафтний заказник місцевого значення «Балка Широка» площею 383 га. Заказник створено відповідно до рішення обласної ради від 27 жовтня 1994 року.

Фітоценологічна характеристика заказника
Встановлено: науково цінним є схил балки західної експозиції, що прилягає до ґрунтової дороги, неподалік від якої знаходиться невеликий степовий курган. Саме на ньому виявлений чисельний локалітет тюльпана дібровного. Площа куртини – близько 2000 кв. м

Фітобіота околиць села Підгірне

Березовий гай

Однією із відомих штучних екосистем в околицях с. Підгірне є березовий гай. У ході проведених нами досліджень фітобіоти відмічено захоплення деяких ділянок агресивними адвентивними видами, наприклад, амброзією полинолістою (*Ambrosia artemisiifolia* L.). Такі рослини швидко захоплюють нові території, масово поширюються на схилах балки. В цілому, рослинний світ заказника репрезентує природні та штучно створені природні комплекси – осередки типової фіторізноманітності.

Виконання другого завдання

Біотопи заказника «Балка Широка»

З'ясовано, що степова рослинність на території району збереглася фрагментарно невеликими ділянками на схилах ярів та балок. Так, тільки поодинокими екземплярами зустрічається *Adonis vernalis* L., який до 2018 року зустрічався на двох ділянках. Аналіз навесні 2023 року складу популяції ранньовесняних ефемероїдів, довів їх присутність.

Виконання третього та четвертого завдань

Оцінка масштабів впливу негативних чинників та ризиків на фіторізноманітність заказника «Балка Широка»

Серед найвпливовіших негативних чинників та ризиків, які поширені на території дослідження, за масштабами є випалювання та викошування, за ступенем впливу – випалювання, викошування цінних степових видів, а також надмірне випасання худоби.

Сосна кримська (*Pinus pallasiana*)

Сон лучний (*Pulsatilla pratensis*)

Шавлія гайова (*Salvia nemorosa*)

Виконання п'ятого завдання

Практичні рекомендації:

1. Формування у населення екологічного світогляду - через просвіту та виховання, де головна роль належить сім'ї, навчально – просвітницьким закладам, громадським організаціям.
2. Проведення акцій щодо недопущення захаращення лісів сміттям та організоване прибирання території.
3. Виготовлення та встановлення інформаційних щитів для населення щодо неприпустимих проявів поведінки в заказнику відносно ранньовесняних квітів.
4. Регулярний контроль за несанкціонованим пізньовесняним випалюванням торішньої рослинності, що призводить практично до загибелі первоцвітів, які знаходяться в активних фазах життєвих циклів.

Висновки:

Вивчено: збереження біорізноманіття є основою для функціонування біосфери та підтримання її рівноваги, а також необхідною умовою сталого розвитку не тільки даного регіону, але й держави в цілому.

Проаналізовано: фіторізноманітність ландшафтного заказника місцевого значення «Балки Широка» та екологічну ситуацію околиць села Підгірне.

Встановлено, що степова рослинність на території району дослідження збереглася фрагментарно невеликими ділянками на схилах ярів та балок.

Визначено: причини зникнення видового складу фітобіоти території дослідження, намічено комплекс природоохоронних робіт по її оздоровленню.

Організовано: просвітницько-інформаційну компанію серед місцевих жителів і учнів щодо збереження природно-заповідних територій рідного краю та розроблено рекомендації по їх охороні.